

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БиХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

H.Čemerlića 2, 71000 Sarajevo, Tel: ++ 387 (0) 33 70 35 73, Fax: 70 35 65 - www.revizija.gov.ba, e-mail: saibih@bih.net.ba

---

IZVJEŠĆE

O FINANCIJSKOJ REVIZIJI DIREKCIJE ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2012. GODINU

Broj: 01/02/03-08-16-1-460/13

Sarajevo, svibanj 2013. godine

KAZALO

I. MIŠLJENJE REVIZORA	3
II. IZVJEŠĆE O REVIZIJI	5
1. Uvod.....	5
2. Postupanje po ranijim preporukama.....	5
3. Sustav internih kontrola.....	6
4. Proračun.....	7
5. Pregled rashoda proračuna	9
5.1. Tekući izdaci	9
5.2. Kapitalni izdaci	14
6. Bilanca stanja	14
7. Javne nabave	15
8. Prihodi	16
9. Ostalo.....	17
10. Korespondencija.....	18
III. PRIVITAK	19
FINANCIJSKA IZVJEŠĆA I IZJAVA O ODGOVORNOSTIMA	19
Izjava o odgovornostima rukovodstva	
Pregled rashoda proračuna za 2012. godinu	
Bilanca stanja na 31.12.2012. godine	

I. MIŠLJENJE REVIZORA

Uvod

Izvršili smo reviziju finansijskih izvješća (bilanca stanja, pregled prihoda, primitaka i financiranja, pregled rashoda proračuna po ekonomskim kategorijama, posebni podaci o plaćama i broju uposlenih, pregled dinamike upošljavanja, pregled stalnih sredstava u obliku stvari i prava i pregled kapitalnih ulaganja) u **Direkciji za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (u daljnjem tekstu: Direkcija) za godinu koja se završava 31. prosinca 2012. godine i reviziju usuglašenosti poslovanja s odgovarajućim zakonima i propisima za 2012. godinu.

Odgovornost rukovodstva

Rukovodstvo Direkcije je odgovorno za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća sukladno prihvaćenom okviru finansijskog izvješćivanja, tj. Zakonu o financiranju institucija BiH, Pravilniku o finansijskom izvješćivanju institucija BiH i Pravilniku o računovodstvu proračuna institucija BiH. Ova odgovornost uključuje i kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i prezentaciju finansijskih izvješća koja ne sadrže značajne pogrešne iskaze uslijed prijevare ili greške.

Pored odgovornosti za pripremu i prezentaciju finansijskih izvješća, rukovodstvo Direkcije potvrđuje da je tijekom fiskalne godine osiguralo namjensko, svrsishodno i zakonito korištenje sredstava odobrenih proračunom institucije za ostvarivanje utvrđenih ciljeva, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcioniranje sustava finansijskog upravljanja i kontrole u instituciji.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost izraziti mišljenje o finansijskim izvješćima temeljem revizije. Reviziju smo izvršili sukladno Zakonu o reviziji institucija Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH, broj 12/06) i primjenjivim Međunarodnim standardima vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI). Ovi standardi zahtijevaju da postupamo sukladno etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijska izvješća ne sadrže značajne pogrešne iskaze. Revizija uključuje obavljanje postupaka u cilju pribavljanja revizijskih dokaza o iznosima i objavama u finansijskim izvješćima. Izbor postupka je zasnovan na prosuđivanju revizora, uključujući procjenu rizika značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvješćima uslijed prijevare ili greške. Prilikom procjene rizika revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća u cilju osmišljavanja revizijskih postupaka koji su odgovarajući u danim okolnostima, ali ne u svrhu izražavanja mišljenja o efikasnosti internih kontrola. Revizija također ocjenjuje finansijsko upravljanje, funkciju interne revizije i sustav internih kontrola.

Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvješćima, naša odgovornost je izražavanje mišljenja o tome jesu li su finansijske transakcije i informacije, po svim bitnim pitanjima, usuglašene s odgovarajućim zakonima i propisima. Ova odgovornost uključuje obavljanje procedura kako bi dobili revizijske dokaze o tome koriste li se sredstva za odgovarajuće namjene koje su određene zakonom i propisom. Ove procedure uključuju procjenu rizika od značajnih neslaganja sa zakonima.

Vjerujemo kako su pribavljeni revizijski dokazi dostatni i odgovarajući i da osiguravaju temelj za naše mišljenje.

Mišljenje

Prema našem mišljenju, finansijska izvješća Direkcije prikazuju fer i istinito, po svim bitnim pitanjima, stanje imovine i obveza na 31. prosinca 2012. godine i izvršenje proračuna za godinu koja se završila na navedeni datum sukladno prihvaćenom okviru finansijskog izvješćivanja.

Financijske transakcije i informacije prikazane u finansijskim izvješćima Direkcije u tijeku 2012. godine bile su u svim značajnim aspektima usuglašene s odgovarajućim zakonima i propisima.

Isticanje predmeta

Ne izražavajući rezervu na dano mišljenje, skrećemo pozornost na:

- točku 4. Izvješća koja opisuju nepostojanje plana djelovanja u svezi borbe protiv korupcije,
- točku 8. Izvješća koja opisuju probleme u svezi naplate prihoda,
- točku 9. Izvješća koja je vezana za problem kašnjenje u realizaciji BHATM projekta.

Sarajevo, 29.03.2013. godine

GLAVNI REVIZOR

Milenko Šego

**ZAMJENIK
GLAVNOG
REVIZORA**

Dževad Nekić

**ZAMJENICA
GLAVNOG
REVIZORA**

Božana Trninić

II. IZVJEŠĆE O REVIZIJI

1. Uvod

Direkcija je upravna organizacija u sastavu Ministarstva komunikacija i prometa BiH (u daljnjem tekstu: Ministarstvo). Od 19. svibnja 2009. godine u primjeni je novi Zakon o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine¹ (u daljnjem tekstu: Zakon) kojim se uređuju uvjeti za siguran zračni promet u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine. Direkcija obavlja dužnosti definirane ovim Zakonom, a nadležna je i odgovorna za obavljanje funkcije regulatora i nadzora u civilnom zrakoplovstvu i kontroli leta.

Sjedište Direkcije je u Banjoj Luci, a regionalni uredi su uspostavljeni u Sarajevu i Mostaru. Radom Direkcije rukovodi glavni ravnatelj i dva zamjenika glavnog ravnatelja, koji su državni službenici, a imenovani su 29. rujna 2006. godine, bez ograničenja trajanja mandata. Glavni ravnatelj je odgovoran ministru Ministarstva.

Direkcija se financira iz proračuna institucija Bosne i Hercegovine i prihoda od naplate naknada definiranim Zakonom.

2. Postupanje po ranijim preporukama

Ured za reviziju institucija BiH (u daljnjem tekstu: Ured za reviziju) izvršio je financijsku reviziju Direkcije za 2011. godinu o čemu je sačinjeno Izvješće o reviziji te izrazio pozitivno mišljenje na financijska izvješća Direkcije i zakonitost poslovanja, s isticanjem predmeta vezano za realizaciju BHATM projekta.

Direkciji su predložene preporuke kojima se sugerira poduzimanje određenih aktivnosti na unaprjeđenju poslovanja i otklanjanju nepravilnosti u daljnjem poslovanju. Direkcija je dostavila odgovor Uredu za reviziju sukladno članku 16. stavak 3. Zakona o reviziji institucija BiH.

Osvrtom na preporuke revizije dane u Izvješću o reviziji za 2011. godinu, te uvidom u poduzete aktivnosti, ustvrdili smo sljedeće:

Realizirane preporuke:

- Pri provođenju postupaka javnih nabava Direkcija se pridržavala rokova propisanih Zakonom o javnim nabavama BiH.

Preporuke čije je realizacija u tijeku:

- Iako je Direkcija poduzela aktivnosti iz svoje nadležnosti, još uvijek nije zatvoren projekt BHATM Strategije².

Nerealizirane preporuke:

- Direkcija još uvijek ne ostvaruje prihode od naknada koje plaćaju operateri zrakoplova po prevezenom putniku u odlasku i naknada po toni prevezene robe/tereta u odlasku s aerodroma u BiH (detaljnije u točki 9. Prihodi).

¹ Službeni glasnik BiH, broj 39/09

² Realizacija ove preporuke nije u isključivoj nadležnosti Direkcije i prvenstveno ovisi od viših razina vlasti.

- Prava na uporabu sredstava reprezentacije još uvijek nisu definirana na mjesečnoj razini.
- I dalje je prisutno angažiranje osoba temeljem ugovora o djelu.

Ocjenu realizacije preporuke u svezi implementacije redundantnog radio relejnog prstena te usluga održavanja radarsko-komunikacijske stanice, nismo u mogućnosti dati obzirom da su nadležnosti za implementaciju istih u 2012. godini prenesene na Agenciju za pružanje usluga u zračnoj plovodbi BiH (u daljnjem tekstu: Agencija).

3. Sustav internih kontrola

Direkcija je odgovorna za kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i prezentaciju financijskih izvješća i usklađenost poslovanja sa zakonima i propisima. Preduvjet za funkcioniranje sustava internih kontrola je postojanje odgovarajućeg kontrolnog okruženja koje se uspostavlja donošenjem adekvatnih propisa i uspostavom odgovarajuće organizacijske strukture.

Sukladno važećem Zakonu, rukovodstvo Direkcije čine glavni ravnatelj i dva zamjenika glavnog ravnatelja koji su državni službenici bez ograničenja trajanja mandata. Jedan od zamjenika glavnog ravnatelja, pored spomenute funkcije je i u 2012. godini obnašao funkciju vršitelja dužnosti zamjenika ravnatelja Agencije. Obzirom kako je zamjenik ravnatelja Direkcije ujedno i rukovoditelj Sektora za sigurnost letenja i zrakoplovnu sigurnost, smatramo kako ovakav angažman može utjecati na efikasno rukovođenje i racionalno raspolaganje proračunskim sredstvima.

Direkcija je internim aktima definirala sve procese iz svoje nadležnosti. Trenutačno je na snazi 129 internih propisa. Odjel za osiguranje kvaliteta Direkcije, čija je funkcija uspostavljanje i održavanje sustava upravljanja kvalitetom, provodi periodičnu procjenu vlastitih performansi putem internih provjera u svim organizacijskim cjelinama.

Unutarnji ustroj Direkcije utvrđuje se kao posebna cjelina u okviru Pravilnika o unutarnjem ustroju Ministarstva. Prema trenutačno važećoj sistematizaciji radnih mjesta utvrđeno je 79 radnih mjesta u Direkciji, od čega 61 radno mjesto u sjedištu Direkcije u Banjoj Luci, 13 radnih mjesta u regionalnom uredu u Sarajevu i 5 radnih mjesta u regionalnom uredu u Mostaru. Na 31. prosinca 2012. godine bilo je popunjeno 56 radnih mjesta. Pored toga, u radnom odnosu u Direkciji je još i 16 uposlenih koji prema važećoj sistematizaciji ne pripadaju Direkciji, ali ostaju u radnom odnosu pod istim uvjetima, do donošenja akta o sistematizaciji radnih mjesta u Agenciji.

Premda je Pravilnikom o unutarnjem ustroju Direkcije predviđeno koliko je radnih mjesta u Banjoj Luci, Sarajevu i Mostaru, ravnatelj Direkcije je za pojedina radna mjesta donio rješenja o privremenom sjedištu rada. Ovo je obrazloženo povećanim obim poslova izvan sjedišta Direkcije na realizaciji BHATM Strategije. ***Kako se aktivnosti u svezi BHATM Strategije privode kraju, sugeriramo da se preispita ovakva praksa, obzirom na važeći Pravilnik o unutarnjem ustroju Direkcije.***

Sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji³, Direkcija ne ispunjava kriterije za uspostavljanje vlastite jedinice (odjela) za unutarnju reviziju te će tu funkciju temeljem Odluke o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH⁴ obavljati Ministarstvo.

³ Službeni glasnik BiH broj 27/08, 32/12

⁴ Službeni glasnik BiH, broj 49/12

4. Proračun

Financiranje Direkcije u prvih pet mjeseci 2012. godine realizirano je sukladno dvjema odlukama o privremenom financiranju institucija BiH. Zahtjevom za dodjelu sredstava iz proračuna za 2012. godinu iz veljače 2012. godine, Direkcija je podnijela prijedlog proračuna u ukupnom iznosu od 9.697.469 KM, no u konačnici Zakonom o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2012. godinu⁵ koji je stupio na snagu 01. lipnja 2012. godine, Direkciji su odobrena sredstva u iznosu od **6.037.000 KM**. U okviru proračunskih sredstava predviđena su i sredstva od prihoda koje naplaćuje direkcija u ukupnom iznosu od 876.000 KM. Međutim ova sredstva Direkcija nije mogla koristiti (opširnije u točki 8. Izvješća- Prihodi).

Zakonom o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2012. godinu predviđena je nabava zgrade za smještaj Direkcije u Banjoj Luci i to iz sredstava ostvarenih od prihoda od pristojbi. S tim u svezi, Ministarstvo je zadužilo glavnog ravnatelja Direkcije i savjetnike ministra Ministarstva da izvrše analizu Ugovora o najmu poslovnog prostora za potrebe Direkcije u Banjoj Luci i da dostave prijedlog rješenja u Ured ministra. Direkcija je više puta inzistirala na održavanju sastanka vezano za navedenu problematiku, ali sastanak nikada nije održan. Napominjemo kako je Direkcija u 2012. godini za zakup izdvojila 800.701 KM.

Pored toga, Direkciji su koncem 2012. godine temeljem Odluke o odobravanju korištenja sredstava iz dijela akumuliranog viška prihoda iz 2011. godine ostvarenih na temelju pružanja usluga rutne zračne navigacije za Direkciju⁶ stavljena na raspolaganje sredstva u iznosu od **676.000 KM**.

Ukupno ostvareni rashodi Direkcije u 2012. godini iznosili su **5.272.267 KM**. Od toga se na neposrednu potrošnju odnosilo 2.484.403 KM, a na namjenska sredstva od preleta 2.787.864 KM.

U izvještajnom razdoblju izvršeno je jedno prestrukturiranje rashoda u ukupnom iznosu od 176.753 KM.

Struktura odobrenog i izvršenog proračuna po vrstama rashoda prikazana je u Tablici I. u prilogu Izvješća

- **Program rada i Izvješće o radu**

Program rada: Strateški ciljevi Direkcije utvrđeni Planom rada u 2012. godini su bili: izrada Strategije razvoja Direkcije za razdoblje 2012.-2017.godina, provođenje priprema za certificiranje Agencije, otklanjanje nalaza vanjskih organizacija za nadzor i procjenu rada Direkcije.

Strategija za borbu protiv korupcije: Vijeće ministara BiH usvojio je 2009. godine Strategiju za borbu protiv korupcije 2009.-2014. godine i Akcijski plan za provedbu Strategije koji podrazumijevaju preuzimanje proaktivne uloge prema prijeveri i korupciji, odnosno izradu politike i strategije institucije u sprečavanju korupcije, jačanje svijesti i povećanje odgovornosti u korištenju javnog novca, utjecaj na transparentnost svih postupaka, te predočavanje rezultata rada.

Uloga Ureda za reviziju institucija BiH u suzbijanju rizika za pojavu prijevere i korupcije dominantno je usmjerena na osiguravanje vladavine prava i transparentnosti u radu i

⁵ Službeni glasnik BiH, broj 42/12

⁶ Službeni glasnik BiH, broj 105/12

trošenju javnih sredstava. Ured za reviziju stoga provjerava jesu li uspostavljeni i funkcioniraju li dobro sustavi i procedure interne kontrole koji će spriječiti prijevaru i korupciju ili umanjiti prostor za takvo djelovanje.

Tijekom procesa revizije institucije, Ured za reviziju je utvrdio kako Direkcija nema sačinjen plan djelovanja sukladno navedenim dokumentima Vijeća ministara BiH, koji bi značio nadogradnju već izgrađenih kapaciteta za efikasnu provedbu programa za prevenciju korupcije, educiranje osoblja Direkcije i podizanje svijesti o rizicima od korupcije. Bez adekvatno razvijenih kapaciteta nije moguće provesti neophodne aktivnosti u području prevencije korupcije i koordinaciji borbe protiv korupcije.

Preporučamo Direkciji usvajanje jasno definiranog akcijskog plana provedbe Strategije, s utvrđenim linijama odgovornosti i vremenskim okvirom za implementaciju, osiguravanje dobrog upravljanja i efikasnu provedbu iste, te izradu periodičnih izvješća u kojima bi se naveo napredak u odnosu na svaki ključni prioritet koji je u fazi provedbe.

U provedbi preporuke Direkcija bi trebala osigurati potrebnu koordinaciju s Agencijom za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, u cilju što efikasnije borbe protiv korupcije i njene prevencije, osiguranja konzistentnosti i održivih rezultata aktivnosti provedenih u sklopu Strategije Vijeća ministara BiH.

Strateško planiranje: Strateško planiranje institucije s jasnim i operativnim rješenjima i novom, adekvatnom politikom razvoja, koja bi podrazumijevala određena restrukturiranja postojećih kapaciteta i preusmjerenja na razvojne projekte i investicije glavna je pretpostavka za ispunjenje razvojnih ciljeva - vizija, nužno provođenje strukturalnih razvojnih reformi koje, u konačnici, vode poboljšanju učinkovitosti i kvaliteta rada institucije.

Revidiranjem institucije, utvrđeno je kako Direkcija ima usvojen dokument Strategija razvoja Direkcije 2013-2017. Ovaj dokument predstavlja petogodišnji strateški plan razvoja Direkcije i pokriva razdoblje od 2013. do 2017. godine. Plan donosi izjavu o viziji i misiji Direkcije, ključna područja u kojim se želi ostvariti napredak, strateške ciljeve i očekivane rezultate.

Izvješće o radu: Direkcija je sačinila i Ministarstvu dostavila Izvješće o radu za 2012. godinu. U izvješću je detaljno elaboriran stupanj realizacije planiranih strateških ciljeva koje je Direkcija ostvarila u 2012. godini. Direkcija je donijela i u službenim glasilima BiH objavila jedanaest podzakonskih akata iz područja civilnog zrakoplovstva. U izvješću o radu Direkcije, između ostalog se navodi kako je potpisan Okvirni sporazum o preuzimanju prava i obveza koje proizilaze iz realizacije BHATM Strategije s Agencijom, s ciljem ubrzanja procesa primopredaje opreme, nadležnosti, prava i obveza s Direkcije na Agenciju. U 2012. godini Direkcija je preuzela predsjedanje FAB CE (funkcijski blok zračnog prostora Središnje Europe) Vijećem. U izvještajnom razdoblju izvršena su ukupno 104 inspeksijska i stručna nadzora te izdano 787 dozvola, certifikata i ostalih odobrenja.

5. Pregled rashoda proračuna

Ukupni rashodi Direkcije u 2012. godini iznose 5.272.267 KM. Od toga, rashodi za tekuće izdatke iznose 5.079.119 KM, a rashodi za kapitalne izdatke 193.148 KM.

5.1. Tekući izdaci

- **Bruto plaće**

Ukupno realizirane bruto plaće i naknade troškova zaposlenih iznose 2.025.724 KM. S 31. prosincem 2012. godine broj zaposlenih iznosio je 72 (56 iz Direkcije i 16 koji bi trebali prijeći u Agenciju). Prema navedenom, iskazani su i troškovi plaća za 16 zaposlenika Direkcije, čiji prelazak u Agenciju još uvijek nije realiziran iz razloga neusvajanja pravilnika o plaćama i naknadama Agencije od strane Vijeća ministara BiH.

Pregledom radnog pravnog statusa zaposlenih konstatirano je kako su tijekom godine dvije osobe napustile Direkciju, dok je treća u prvom kvartalu godine dobila rješenje o prestanku radnog odnosa istekom ugovora o radu na određeno vrijeme. Ista osoba je putem natječaja, krajem godine primljena na neodređeno vrijeme.

U pogledu nagrađivanja zaposlenih za postignute rezultate, uočena je isplata stimulacija za 27 zaposlenika u ukupnom iznosu od 13.977 KM. Stimulacije su isplaćivane povjerenstvima za provedbu procedura javnih nabava i obavljanje godišnjeg popisa. Najznačajniji iznos (4.078 KM) isplaćen je zaposlenim u veljači 2012. godine za obavljanje poslova redovitog godišnjeg popisa u rasponu od 10 do 30% osnovne plaće zaposlenog, a sukladno internim pravilnikom o kriterijima i postupku ostvarivanja novčane nagrade u Direkciji. Visina isplaćenih iznosa u tijeku godine kretala se u rasponu od 39 KM do 464 KM.

Zrakoplovni dodatak isplaćivan je uz mjesečnu plaću za 22 zaposlenika tijekom cijele godine u rasponu od 15 – 30 %, prema Odluci Vijeća ministara BiH o utvrđivanju dodatka na plaću zaposlenih u Direkciji. Sredstva za isplatu dodatka osiguravaju se iz prihoda ostvarenih na temelju pruženih usluga preleta.

- **Naknade troškova zaposlenih**

Naknade troškova zaposlenih ostvarene s 31.12.2012. godine iznose ukupno 383.546 KM. Značajniji iznosi odnose se na naknadu za rad u povjerenstvu (125.900 KM), naknadu za topli obrok tijekom rada (93.389 KM) i naknadu za prijevoz s posla i na posao (63.980 KM).

Naknade povjerenstvima za rad u projektnom odboru za realiziranje upravljanja zračnim prometom u BiH regulirane su odlukom Vijeća ministara BiH o utvrđivanju naknade za rad. Isplata istih vršena je na temelju mjesečnog izvješća o radu radnog organa sukladno planu i ocjeni realizacije zadataka. Visina isplaćenih iznosa kretala se u rasponu od 81 KM za članove radnih skupina, do 471 KM za predsjedavajućeg projektnog odbora. Isplate su vršene iz ostvarenih prihoda po osnovu preleta nad zračnim prostorom BiH.

- **Putni troškovi**

Ukupno realizirani putni troškovi u Direkciji iznose 256.541 KM što je za 30% manje u odnosu na realizaciju ovih troškova iz prethodne godine. Od toga, putni troškovi u zemlji iznose 51.650 KM, a putni troškovi u inozemstvu 204.891 KM.

Izdaci za putovanja u zemlji uglavnom se odnose na razne sastanke, inspekcijske nadzore i simpozije, a putovanja u inozemstvo na sastanke, potpisivanje sporazuma, treninge itd.

- **Izdaci telefonskih i poštanskih usluga**

Izdaci telefonskih i poštanskih usluga ostvareni u 2012. godini iznose 82.770 KM, što je za 36% manje u odnosu na realizaciju istih prošle godine. Značajni izdaci odnose se na internet (43.359 KM), mobilne telefone (16.302 KM) i fiksne telefone (15.525 KM).

Pravo na naknadu za korištenje mobilnih telefona u službene svrhe ostvaruje 29 osoba. Visina odobrenih naknada utvrđena je u rasponu od 15 KM za vozača, do 400 KM za ravnatelja Direkcije. Pregledom određenog broja računa za mobilne i fiksne telefone, uočeno je kako se za prekoračenja od odobrenih limita, vršene obustave na plaćama korisnika ovih usluga.

- **Izdaci za energiju i komunalne usluge**

Ukupni ostvareni izdaci za energiju i komunalne usluge iznose 82.108 KM. Značajniji iznosi odnose se na izdatke za plin (28.147 KM), energiju (24.953 KM) i usluge održavanja čistoće (22.643 KM).

Usluge održavanja čistoće: Usporedbom pojedinih faktura usluga održavanja čistoće s Ugovorom, u regionalnom uredu Mostar, konstatirano je kako su mjesečni izdaci koje Direkcija izdvaja za spomenute usluge previsoki, imajući u vidu da predmetom ugovora nije jasno definirano što sve usluga čišćenja prostora od 450m² podrazumijeva i činjenicu da u istom još uvijek nema stalno angažiranih osoba.

Preporučamo da se preispita visina ugovorenog iznosa za pružanje usluga čišćenja i prijema pošte u regionalnom uredu Mostar u cilju racionalnijeg raspolaganja proračunskim sredstvima.

- **Izdaci za uporabu vozila**

Direkcija raspolaže s voznim parkom od ukupno četrnaest vozila. Devet vozila je na raspolaganju za potrebe sjedišta Direkcije, a pet vozila služi za potrebe Regionalnog centra u Sarajevu. Pravo uporabe službenog vozila 24 sata dnevno imaju glavni ravnatelj i njegova dva zamjenika. Ukupni troškovi uporabe i održavanja službenih vozila tijekom 2012. godine iznose 105.506 KM. Značajniji izdaci odnose se na izdatke za gorivo (55.489 KM), za materijal i usluge održavanja vozila (22.973 KM) te osiguranje vozila (8.553 KM). Korištenje i održavanje službenih vozila uređeno je internim pravilnikom kojim je definiran postupak čuvanja službenih vozila, kao i vođenje knjige primopredaje službenih vozila. Brigu o vozilima vode vozači, a nalozi za korištenje vozila izdaju se u kabinetu ravnatelja. Direkcija je sačinila plan održavanja službenih vozila i istim je okvirno planiran broj redovitih servisa. Doneseni plan je bio temelj za sačinjavanje zahtjeva za izbor najpovoljnijeg dobavljača za usluge održavanja vozila.

- **Zakup imovine i opreme**

Izdaci za unajmljivanje imovine i opreme evidentirani su u ukupnom iznosu od 865.825 KM, a na temelju zakupa poslovnog prostora (800.701 KM) i zakupa prostora za smještaj telekomunikacijske opreme (65.124KM).

Unajmljivanje prostora i zgrada: Realizacija troškova zakupa poslovnog prostora nastala je sukladno ugovoru o zakupu prostora neto površine 1.901m². Mjesečna naknada za zakup iznosi 66.725 KM s PDV-om. U ugovorenu cijenu zakupa uključeni su troškovi čišćenja, čuvanja/osiguranja objekta i korištenja 25 parking mjesta. Ovakvi uvjeti zakupa ugovoreni su u 2011. godini i nije bilo aktivnosti na smanjenju troškova zakupa u 2012. godini. Međutim, Direkcija je i tijekom 2012. godine nastavila s aktivnostima za rješavanje trajnog smještaja institucije, a sukladno zaključku Vijeća ministara BiH iz 2009. godine. Vijeće ministara BiH je na sjednici donijelo zaključak kojim se Ministarstvo financija i trezora BiH zadužuje da osigura potrebna financijska sredstva i u saradnji s Direkcijom provede proceduru nabave poslovnog prostora, na trajnom osnovu, putem kupovine za potrebe smještaja Direkcije u Banjoj Luci. Zakonom o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2012. godinu, definirano je kako će se nabava zgrade za smještaj Direkcije u Banjoj Luci financirati iz sredstava ostvarenih od prihoda od pristojbi za prelete preko Bosne i Hercegovine, a da će odluku o visini sredstava za ove namjene donijeti Vijeće ministara BiH na prijedlog Ministarstva. Direkcija je Ministarstvu uputila Prijedlog oduke i Informaciju o realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH sa 106. sjednice održane 03. prosinca 2009. godine, uz prethodno pribavljena mišljenja nadležnih institucija, radi upućivanja na razmatranje na sjednicu Vijeća ministara BiH. Po informacijama iz Direkcije, Ministarstvo istu nikada nije prosljedilo Vijeću ministara BiH na razmatranje i usvajanje.

Preporučamo da se ubrzaju aktivnosti po pitanju rješavanja smještaja Direkcije te da se zauzme proaktivniji stav po navedenom pitanju, posebice imajući u vidu činjenicu kako se financiranje nabave zgrade planira iz sredstava preleta.

Zakup za smještaj telekomunikacijske opreme: Značajniji izdaci evidentirani su na temelju zakupa, odnosno iznajmljivanja linka brzine 2 MS/s, te zakupa voda i interneta na relacija Banja Luka – Mostar i Banja Luka – Sarajevo. Realizacija izdataka izvršena je na temelju ugovora zaključenih s dva dobavljača. Analizirajući zaključene ugovore može se konstatirati kako u ugovoru zaključenom s jednim dobavljačem nije precizno definirana pristupna brzina, kao ni razdoblje važenja ugovora, dok je ugovor s drugim dobavljačem zaključen na neodređeno vrijeme.

Obzirom kako se radi o usluzi koja je podložna varijaciji cijena i kvaliteta usluge (ista cijena, a veća brzina ili niža cijena, a ista brzina), uslijed povećanja konkurencije i tehnološkog napretka, preporučamo da se ispita tržište i provede nova procedura izbora dobavljača. Također, preporučamo da se ugovorom precizno definira pristupna brzina (simetrična ili asimetrična), kao i točno razdoblje važenja ugovora.

Nadalje, uočeno je kako se na kontu zakupa za smještaj telekomunikacijske opreme evidentiraju i troškovi pristupa internetu koji bi trebali biti evidentirani na odgovarajućem analitičkom kontu u sklopu sintetičkog konta predviđenog za telefonske i poštanske usluge (konto 613213). Stoga sugeriramo da se ovi troškovi planiraju i evidentiraju jednoobrazno, sukladno vrsti i prirodi troška.

- **Izdaci za tekuće održavanje**

Ukupni izdaci za tekuće održavanje iznosili su 125.011 KM od čega se finansijski značajniji iznosi odnose na usluge održavanja i popravka opreme (57.526 KM) te usluge održavanja softvera (25.397 KM).

Usluge popravka i održavanja opreme: Izdaci za usluge održavanja računarske i komunikacijske opreme evidentiraju se na temelju mjesečno ispostavljenih računa dobavljača. Procedura izbora dobavljača izvršena je putem konkurentskog zahtjeva bez objave obavještenja. Ukupna vrijednost usluga održavanja je 55.879 KM na godišnjoj razini, a ugovorom je definirano kako će se plaćanje vršiti u jednakim mjesečnim obrocima u iznosu od 4.656,60 KM, kao i obveze izvršitelja temeljem održavanja računarske i komunikacijske opreme sukladno zahtjevima naručitelja. Ugovorom je nadalje predviđeno kako u slučaju da nema potrebe za održavanjem, dobavljač navedenim ugovorom nije obavezan da izvrši bilo kakvu intervenciju.

Usluga održavanja softvera: Direkcija ima zaključena dva ugovora o nabavi usluga održavanja softvera u kojima je prihvaćen princip plaćanja fiksno definiranog mjesečnog iznosa i jedan ugovor u kojem se plaćanje vrši šestomjesečnim fiksno definiranim obrocima. Ukupna vrijednost usluga održavanja sustava OWIS je 7.200 KM na godišnjoj razini, usluga održavanja softvera za dozvole ALISA je 29.554 KM na godišnjoj razini, a usluga održavanja medicinskog softvera EMPIC iznosi 12.400 EUR na dvogodišnjoj razini. Ugovorima su definirane obveze izvršitelja temeljem održavanja, edukacije i izmjena na sustavu. U slučaju da nema potrebe za održavanjem ili edukacijom korisnika dobavljači navedenim ugovorima nisu obvezni da urade bilo kakvu intervenciju ili nadogradnju na sustavu.

Preporučamo Direkciji da vezano za usluge održavanja opreme i softvera ugovorima definira minimalan broj radnih sati koje bi dobavljač mjesečno proveo na unaprjeđenju sustava, sigurnosnoj prevenciji sustava i/ili edukaciji korisnika ukoliko održavanje nije potrebno.

- **Ugovorene usluge**

Izdaci za ugovorene usluge ostvareni su u iznosu od 1.138.961 KM. Značajniji izdaci evidentirani su na kontu izdaci za specijalizaciju i školovanje (669.424 KM), ugovori o djelu (172.984 KM), stručne usluge (107.796 KM) te usluge reprezentacije (32.534 KM).

Izdaci za specijalizaciju i školovanje: Realizacija troškova evidentiranih na kontu izdaci za specijalizaciju i školovanje ostvarena je na temelju plaćanja usluga stručnog osposobljavanja 50 kandidata za stjecanje dozvole oblasnog nadzornog kontrolora zračnog prometa s radarskim odobrenjem i posebnim ovlaštenjem te izdavanja dozvola za kontrole letenja. Plaćanje je izvršeno sukladno Aneksu 6. Ugovora o pružanju usluga stručnog osposobljavanja zaključenim između Direkcije i Agencije za kontrolu letenja Srbije i Crne Gore. Zaključenim Aneksom ugovora definirane su faze osposobljavanja, kao i dinamika plaćanja po godinama. Plaćanje je ugovoreno u razdoblju od 30. lipnja 2011. godine. do 31. prosinca 2013. godine. Preostale obveze po ovom Aneksu ugovora su 456.000 EUR, a dospijevaju u 2013. godini.

Ugovori o djelu: Ukupni izdaci ostvareni na temelju neto isplata po ugovorima o djelu iznose 172.984 KM. Direkcija je angažirala 24 vanjska suradnika. Analizirajući angažman vanjskih suradnika može se konstatirati kako su određene osobe angažirane za obavljanje istih ili sličnih poslova definiranih Pravilnikom o unutarnjem ustroju Direkcije (devet osoba).

Analizirajući angažman osoba na sistematiziranim poslovima, pri tome uvažavajući činjenicu o nedostatku zrakoplovnog stručnog i kvalificiranog osoblja, ipak je uočeno da je vršen angažman osoba i na poslovima koji se ne mogu usko vezati za zrakoplovnu struku. Ukupno isplaćene naknade za angažman ovih osoba je 57.890 KM, od čega je 35.341 KM isplaćeno za osobe koje su angažirane putem javnog poziva

Zbog specifičnih kvalifikacija koje su potrebne za obavljanje određenih poslova, Direkcija je tijekom 2012. godine raspisala tri javna poziva za upošljavanje devet osoba po ugovoru o djelu. Javni poziv je raspisivan za poslove usko vezane za zrakoplovstvo i plovidbenost zrakoplova. Putem javnog poziva angažirano je osam osoba za obavljanje poslova inspekcije i stručnog nadzora iz oblasti zrakoplovstva. Ukupno vrijednost isplaćenih naknada za osobe angažirane putem javnog poziva u 2012. godini iznosila je 118.513 KM.

Sagledavajući angažman zrakoplovnog stručnog i kvalificiranog osoblja putem javnog poziva, može se konstatirati kako Direkcija nije sačinila okvirni financijski plan potrebnih sredstava, odnosno nije izvršila procjenu vrijednosti usluga, pojedinačno za svaku uslugu, već je bez odgovarajućih analiza prihvatila dostavljene financijske ponude aplikanata. Analizirajući javni poziv može se konstatirati kako je traženi posao uopćeno opisan. Obzirom kako se u najvećoj mjeri radi o angažmanu inspektora, potrebno je preciznije definirati broj potrebnih inspekcija, kao i razdoblje obavljanja istih te na temelju obavljenog posla i definirati naknadu, a ne istu ugovoriti na mjesečnoj razini.

Preporučamo da se preispita praksa angažiranja osoba na temelju ugovora o djelu za poslove koji su definirani sistematizacijom radnih mjesta, izuzimajući angažman zrakoplovnog stručnog osoblja. Također, preporučamo da se u budućnosti, ukoliko se ukaže potreba angažiranja na temelju ugovora o djelu zrakoplovnog stručnog osoblja, okvirno definira vrijednost usluge koju je potrebno pružiti, kao i način vrednovanja iste.

Stručne usluge: Značajnija realizacija izdataka (73.200 KM) evidentirana je na temelju plaćanja usluga angažmana Oružanih snaga BiH za potrebe službe za pretragu i spašavanje. Ugovorom zaključenim u 2007. godini između Ministarstva obrane BiH i Direkcije Ministarstvo odbrane BiH preuzelo je obvezu da za račun Direkcije na teritoriju Bosne i Hercegovine vrši potragu i spašavanje (SAR misija). Za navedenu uslugu Direkcija se obvezala na financiranje: nabave 30.000 kg goriva potrebnog za izvođenje letenja za trenazu posada koje su uključene u sastav dežurstva (plaćanje prema profakturi o nabavi goriva), naknade - dnevnice za 24 satno dežurstvo 4 člana posade helikoptera. Međutim, Ministarstvo odbrane BiH je tijekom 2012. godine samo fakturiralo troškove dežurstva/angažiranja helikopterske posade. Pored toga knjiženi su troškovi rada inspekcije EASA koja vršila kontrolu rada Direkcije u 2012. godini. Obzirom da nije ispostavljena faktura za uslugu obavljen u 2012. godini Direkcija je izvršila procjenu troškova (11.735 KM) te izvršila rezerviranje sredstava u proračunu 2012. godine.

Međutim, evidentirani su i izdaci u vrijednosti od 16.736 KM, koji su nastali na temelju plaćanja usluge koja je pružena 2010. godine. Točnije, EASA je inspekciju poslovanja Direkcije iz oblasti operacija zrakoplova, plovidbenosti zrakoplova i licenciranja letaćkog i ovlaštenog osoblja obavljala i u 2010. godini. Sukladno sporazumu ECAA Direkcija je dužna da sudjeluje u troškovima obavljanja revizije, odnosno u troškovima dolaska inspektora. Direkcija ranijih godina nije imala uspostavljen sustav internih kontrola koji bi osigurao da se rashodi evidentiraju sukladno načelu modificiranog nastanka događaja, odnosno u obračunskom razdoblju u kom su rashodi i nastali.

Usluge reprezentacije: Direkcija je internim pravilnikom definirala u koje namjene se mogu koristiti sredstva reprezentacije, kao i da pravo na korištenje sredstava reprezentacije imaju

ravnatelj i njegova dva zamjenika. Odobrena sredstva za ove namjene su na godišnjoj razini. Dakle, Direkcija ni u 2012. godini nije definirala prava na korištenje reprezentacije na mjesečnoj razini. Od ukupno nastalog troška reprezentacije (32.534 KM), 22.879 KM odnosi se na takozvanu „internu“ reprezentaciju, dok su ostalo troškovi eksterne reprezentacije ravnatelja i njegovih zamjenika. Analizirajući troškove reprezentacije može se konstatirati kako je Direkcija u 2012. godini imala značajnije izdatke u svezi međunarodnih aktivnosti. Direkcija je bila domaćin zasjedanja FAB CE Vijeća te inozemnih inspekcija (EASA i ECAC inspekcija). Tim povodom, Direkcija je u najvećem broju slučajeva organizirala catering u vlastitim prostorijama.

5.2. Kapitalni izdaci

Ukupni kapitalni izdaci ostvareni tijekom 2012. godine iznose 193.148 KM i odnose se na nabavu opreme. Direkciji su, sukladno proračunskom zahtjevu, odobrena kapitalna ulaganja u vrijednosti od 389.970 KM. Sredstva su u značajnijem iznosu utrošena za nabavu namještaja (58.339 KM), opreme za prijenos podataka i glasa (57.997 KM) te kompjutorske opreme (34.480 KM).

Direkcija je u 2012. godini nabavila namještaj i opremu za opremanje konferencijske sale u sjedištu Direkcije, kao i čajne kuhinje u Regionalnom uredu u Mostaru. Pored toga, nabavljena je i kompjutorska oprema - server, monitori i PC background uređaji.

6. Bilanca stanja

Ukupna aktiva Direkcije na 31.12.2012. godine iznosila je **38.974.828 KM**, a sastoji se od novčanih sredstava (12.029 KM), kratkoročnih potraživanja (166.648 KM) i neotpisane vrijednosti stalnih sredstava (38.796.151 KM).

Na poziciji Kratkoročna potraživanja evidentirana su potraživanja na temelju Ugovora između korisnika financiranja transeuropske transportne mreže za FAB CE (Funkcijski blok zračnog prostora Središnje Europe) Projekt. Na dan 31.12.2012. godine evidentirana su potraživanja od Austrijske, Slovačke i Češke kontrole letenja u ukupnom iznosu od 150.806 KM. Potraživanja su knjižena na temelju ispostavljenih faktura. Međutim, provedenom revizijom utvrđeno je kako se od ukupnog iskazanog potraživanja samo jedan dio odnosi na Direkciju, dok se ostatak odnosi na entitetske direkcije. Na ovaj način su precijenjena potraživanja i razgraničeni prihodi Direkcije u ukupnom iznosu od 129.325 KM.

Potrebno je poduzeti radnje koje će za rezultat imati realno iskazane pozicije potraživanja u financijskim izvješćima Direkcije, sukladno računovodstvenim propisima.

Od ukupne vrijednosti stalnih sredstava najveći dio se odnosi na poziciju Sredstva u pripremi. Na ovoj poziciji su evidentirana ulaganja u okviru realizacije BHATM projekta koja su većim dijelom financirana iz kreditnih sredstava Europske banke za obnovu i razvoj. Sukladno važećim zakonskim odredbama, sva imovina nabavljena u okviru realizacije BHATM projekta, bit će prenesena u knjigovodstvene evidencije Agencije. Proces primopredaje imovine i objekata je još uvijek u tijeku.

Ukupna pasiva iznosila je **39.183.479 KM**, a čine je kratkoročne tekuće obveze (168.224 KM), obveze prema zaposlenim za plaće i naknade (55.185 KM), kratkoročna razgraničenja (163.919 KM) i izvori sredstava (38.796.151 KM).

Bilanca stanja na dan 31.12.2012. godine prikazana je u Tablici II. u prilogu Izvješća.

- **Popis sredstava, obveza i potraživanja**

Povjerenstvo za popis stalnih sredstava, sitnog inventara i druge imovine izvršilo je popis stalnih sredstava Direkcije za 2012. godinu u predviđenom roku. Nakon provedenog popisa, Povjerenstvo je sačinilo Izvješće u kome je, između ostalog predložilo određena stalna sredstva za otpis i rashod.

Revizijom provedenog popisa, utvrdili smo kako je Direkcija na temelju prijedloga Povjerenstva za popis osnovnih sredstava izvršila isknjižavanje iz svojih evidencija četiri motorna vozila. Prethodno je izvršen uvid i procjena isplativosti korištenja vozila i predloženo je da se ista uslijed godina starosti i čestih kvarova rashoduju. Nakon toga, pomenuta sredstva su isknjižena iz poslovnih knjiga Direkcije, iako se ista još uvijek nalaze u vlasništvu Direkcije. Ovakav način evidentiranja stalnih sredstava nije sukladan Instrukciji Ministarstva financija i trezora BiH o rashodovanju i prodaji stalnih sredstava. Sredstva koja su u posjedu Direkcije potrebno je voditi u poslovnim knjigama bez obzira na njihovu knjigovodstvenu vrijednost sve do trenutka njihovog otuđenja.

Preporučamo Direkciji da evidenciju stalnih sredstava usuglasi s važećim računovodstvenim propisima, a eventualno isknjižavanje stalnih sredstava vrši sukladno važećoj instrukciji Ministarstva financija i trezora BiH.

7. Javne nabave

Direkcija je u skladu sa planom javnih nabavki za 2012. godinu provela 21 postupak javnih nabavki. Od toga, 2 pregovaračka postupka (bez objave obavještenja), 14 konkurentskih (od kojih 3 uz dodatnu objavu obavještenja) i 5 putem direktnog sporazuma. Direkcija je također provela i jedan otvoreni postupak (ponovljeni postupak iz 2011. godine) za nabavku avio karata i organizaciju putovanja koji u toku 2012. godine nije završen. Značajniji iznosi na koje su zaključeni ugovori odnose se na nabavku namještaja (58.449 KM), nabavku i ugradnju video konferencijskog sistema (57.997 KM), održavanje računarske i kompjuterske opreme (55.879 KM) i nabavku goriva (51.438 KM).

Provedenom revizijom konstatirano je da Direkcija u zahtjevu za dostavljanjem ponuda kao jedan uvjeta za učešće na tenderu nije tražila izjavu dobavljača o plaćenim porezima i doprinosima. Konkurentski zahtjevi (bez objave obavještenja) za dostavljanjem ponuda slati su isključivo na tri adrese. Također, primljene ponude nisu čvrsto uvezane i nemaju pečat i paraf predstavnika ponuđača na svakoj strani ponude.

Preporučamo da se prilikom ugovaranja postupaka nabava većih vrijednosti u tenderskoj dokumentaciji zahtjeva izjava ponuđača o plaćenim porezima i doprinosima, da se prilikom evaluacije ponuda vodi računa o sadržaju dokumentacije sukladno traženim uvjetima i da se u cilju postizanja većeg stupnja transparentnosti, zahtjevi za dostavljanjem ponuda šalju na više od tri adrese.

8. Prihodi

Odredbama članka 13. Zakona definirano je kako će se Direkcija financirati iz proračuna institucija BiH i međunarodnih obveza BiH, iz dijela sredstava koje ostvaruje BiH iz naknada korisnika za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (rutne naknade), iz naknade koje plaćaju putnici u odlasku s aerodroma u BiH, iz naknade koje plaćaju operateri zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u civilnom zračnom prometu, od prihoda koje ostvaruje vlastitom djelatnošću i drugih izvora sukladno zakonu.

Prihodi od preleta: Direkcija ostvaruje prihode na temelju pružanja usluga rutne zračne navigacije koje plaćaju korisnici usluga zračne navigacije u zračnom prostoru BiH. Fakturiranje i naplatu ovih prihoda vrši EUROCONTROL (Europska organizacija za sigurnost zračne navigacije) te onaj dio prihoda koji se odnosi na Direkciju transferira na račun Ministarstva financija i trezora BiH kod Centralne banke BiH.

Planiranje, raspoređivanje i pravdanje sredstava od preleta vrši se sukladno Pravilniku o načinu utvrđivanja i financiranja troškova pružanja usluga rutne zračne plovidbe u zračnom prostoru BiH⁷. Sredstva se koriste za pokrivanje dijela troškova koji nastaju u pri pružanju usluga rutne zračne navigacije, a ovi troškovi se svake godine utvrđuju kroz proces izrade baze en-route troškova. Metodologija za obračun ukupne baze en-route troškova i jedinične cijene preleta definirana je odgovarajućim propisima EUROCONTROL-a.

Tijekom 2012. godine izvršene su četiri raspodjele sredstava ostvarenih temeljem pružanja usluga rutne zračne navigacije u ukupnom iznosu od 2.363.782 KM.

Ostali prihodi: Direkcije je sukladno Zakonu, u 2012. godini planirala ostvariti prihode od naknada koje plaćaju putnici u odlasku s aerodroma u BiH i naknada koje plaćaju operateri zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u civilnom zračnom prometu u iznosu od 1.726.123 KM. Odluka o visini naknade koju plaćaju operatori zrakoplova po prevezenom putniku u odlasku i naknade koje plaćaju operatori po toni prevezene robe/tereta u odlasku sa zračne luke u BiH⁸ je stupila na snagu 25.01.2012. godine, a u konačnici se primjenjuje od 01.06.2012. godine⁹. Međutim, u provedbi ove odluke došlo je do neslaganja između Direkcije i Ministarstva, te u 2012. godini nisu naplaćivani prihodi po ovom temelju, iako je pomenuta odluka stupila na snagu, te je objavljena u Službenom glasniku BiH. Naime, Direkcija se 31.01.2012. godine obratila Ministarstvu Zahtjevom za dostavu instrukcije za naplatu sredstava po navedenoj Odluci. Ministarstvo je u svom odgovoru uputilo Direkciju da provede proceduru dobijanja suglasnosti Vijeća ministara BiH na prijedloge Odluka, iako je u članku 13. stavak (3) Zakona, utvrđeno da naknade po ovom osnovu utvrđuje Direkcija posebnom odlukom. Direkcija je postupila po uputama Ministarstva, te putem resornog ministarstva 07.03.2012. godine pokrenula proceduru dobivanja suglasnosti. Međutim, Ministarstvo do danas nije predmetne odluke uputilo prema Vijeću ministara BiH i pored više urgencija upućenih od Direkcije.

Postupajući na ovakav način, odnosno ne postupajući po zahtjevima i urgencijama Direkcije, Ministarstvo je neizravno ugrozilo rad Direkcije te dovelo Direkciju u nepovoljnu financijsku situaciju. Naime u strukturi odobrenog proračuna Direkcije za 2012. godinu uključena su i sredstva u iznosu od 676.000 KM od prihoda koje je Direkcija trebala naplaćivati, a nije naplaćivala od operatora zrakoplova po prevezenom putniku u odlasku i po toni prevezene robe/tereta u odlasku s aerodroma u BiH.

⁷ Službeni glasnik BiH, broj 86/11

⁸ Službeni glasnik BiH, broj 4/12

⁹ Službeni glasnik BiH, broj 20/12

Na temelju broja putnika i prometa robe iz prethodnih godina, procjenjuje se da odgađanjem primjene ove odluke, Bosna i Hercegovina godišnje gubi oko 1.500.000 KM.

Imajući u vidu naprijed navedeno, preporučamo Ministarstvu da žurno poduzme sve radnje iz svoje nadležnosti kako bi Direkcija u što kraćem roku počela ostvarivati prihode utvrđene Zakonom.

Također, planirani su i prihodi koje svojom djelatnošću ostvaruje Direkcija za obavljanje poslova u području plovidbenosti zrakoplova, operacije zrakoplova, licenci letaćkog osoblja, zrakoplovne sigurnosti, zrakoplovne navigacije i aerodroma u ukupnom iznosu od 200.000 KM. Direkcija je u izvještajnom razdoblju po ovom osnovu ostvarila 277.101 KM prihoda. Ovi prihodi nisu evidentirani u Glavnoj knjizi Direkcije niti je iste Direkcija mogla koristiti, iako su isti predviđeni Zakonom o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH. Razlog tomu je inzistiranje Ministarstva financija i trezora BiH na ishodovanju suglasnosti Direkcije od Vijeća ministara BiH na odluku temeljem koje se ovi prihodi ubiru.

9. Ostalo

- Program posebnih namjena – „BHATM projekt“

Vijeće ministara BiH je 03.10.2005. godine razmotrilo i usvojilo Strategiju razvoja sustava za upravljanje zračnim prometom u BiH (BHATM Strategija). Prvobitni rok za završetak BHATM Strategije je bio početak 2008. godine. Implementacija BHATM Strategije počela je 01.08.2006. godine, odobravanjem kreditnih sredstava EBRD-a.

Usvajanjem Zakona i Zakona o Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine¹⁰ postavljen je pravni temelj za razdvajanje funkcije regulatora i nadzora u civilnom zrakoplovstvu i kontroli leta od funkcije pružanja usluga u zračnoj plovidbi u zračnom prostoru iznad teritorije BiH.

Izgradnja sustava za upravljanje zračnim prometom, između ostalog omogućit će prestanak angažiranja agencija za pružanje usluga kontrole letenja iz susjednih država (Hrvatska i Srbija) u zračnom prostoru BiH i potpuno preuzimanje kontrole zračnog prometa iznad teritorija BiH, te izravno povećanje prihoda Bosne i Hercegovine temeljem pruženih usluga oblasne kontrole letenja.

U cilju ubrzanja procesa primopredaje opreme, nadležnosti, te prava i obveza, između Direkcije i Agencije je potpisan Okvirni sporazum o preuzimanju prava i obveza koje proizlaze iz realizacije BHATM projekta.

Direkcija je informirala resorno ministarstvo o realizaciji BHATM Strategije sa stanjem na dan 20.12.2012. godine. U Informaciji se konstatira kako su aktivnosti na realizaciji BHATM projekta ušli u završnu fazu. Zaključno s 15.10.2012. godine ukupni troškovi BHATM Projekta iznosili su 52.841.289 KM.

Obzirom na kašnjenje u operativno-tehničkoj uspostavi Agencije, Vijeće ministara BiH je u 2011. godini pomjerilo rok za početak operativnog rada BHATM sustava za 01.11.2012. godine. Kako niti u 2012. godini nije došlo do institucionalnog uspostavljanja Agencija,

¹⁰ Službeni glasnik BiH, broj 43/09

Direkcija je putem resornog ministarstva predložila pomjeranje roka za pružanje „en-route“ usluga. Međutim, o ovoj problematici Vijeće ministara BiH nije raspravljalo u 2012. godini.

Ponovno preporučamo Vijeću ministara BiH i resornom ministarstvu, a imajući u vidu višestruke koristi koje bi Bosna i Hercegovina imala konačnom implementacijom BHATM Strategije, da ubrza proces operativnog osposobljavanja Agencije te pruži svu potrebnu pomoć Direkciji u cilju zatvaranja BHATM projekta.

10. Korespondencija

Direkcija je u ostavljenom roku dostavila komentare na Nacrt izvješća o reviziji za 2012. godinu u kojima nije bilo primjedbi na iznesene nalaze i preporuke.

Voditelj tima za financijsku reviziju

Danijel Jozić

Rukovoditelj Odjela za financijsku reviziju

Munevera Baftić

Članovi tima:

Nataša Pavlović, revizor

Osman Paćuka, revizor

Slaviša Vuković, IT revizor

Rukovoditelj Odjela za razvoj, metodologiju i kontrolu kvalitete

Dragoljub Kovinčić

III. PRIVITAK

FINANCIJSKA IZVJEŠĆA I IZJAVA O ODGOVORNOSTIMA

Izjava o odgovornostima rukovodstva

Međunarodni standard vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI 1580) predviđa da revizor treba dobiti odgovarajuću izjavu od rukovodstva institucije kao dokaz da rukovodstvo priznaje svoju odgovornost za objektivno prikazivanje finansijskih izvješća suglasno mjerodavnom okviru finansijskog izvješćivanja, te da je odobrilo finansijska izvješća.

Rukovodstvo **Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (u daljem tekstu: Direkcija) dužno je osigurati da finansijska izvješća za 2012. godinu budu izrađena sukladno Zakonu o financiranju institucija BiH (Službeni glasnik BiH broj 61/04 i 49/09 i 42/12), Pravilniku o finansijskom izvješćivanju institucija BiH (Službeni glasnik BiH broj 33/07 i 16/10) i Pravilniku o računovodstvu s računovodstvenim politikama i procedurama za korisnike proračuna institucija BiH (Protokol Ministarstva financija i trezora BiH broj 01-08-02-1-644-1/12 od 20.01.2012. godine). Rukovodstvo je također obvezno postupati sukladno Zakonu o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2012. godinu (Službeni glasnik BiH broj 42/12) i pratećim nalogima, pojašnjenjima i smjernicama koje donosi Ministarstvo financija i trezora BiH, kao i ostalim zakonima u Bosni i Hercegovini, tako da finansijska izvješća daju fer i istinit prikaz finansijskog stanja Direkcije.

Pri sastavljanju takvih finansijskih izvješća odgovornosti rukovodstva obuhvaćaju garancije:

- da je osmišljen i da se primjenjuje i održava sustav internih kontrola koji je relevantan za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća;
- da finansijska izvješća ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze;
- da finansijska izvješća sadrže sve relevantne podatke i analize izvršenja proračuna, kao i podatke o sustavu internih kontrola i realizaciji preporuka revizije.
- da se u poslovanju primjenjuju važeći zakonski i drugi relevantni propisi;

Rukovodstvo je također odgovorno za čuvanje imovine i resursa od gubitaka, pa stoga i za poduzimanje odgovarajućih mjera kako bi se spriječile i otkrile pronevjere i ostale nezakonitosti.

Datum,

Ravnatelj:

Đorđe Ratkovića

Pregled rashoda proračuna za 2012. godinu

Naziv institucije: Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine

Tablica I.

Opis	Odobreni proračun 2012	Usklađivanja proračuna	Ukupni proračun (2+3)	Izvršenje proračuna	Indeks 5/4
1	2	3	4	5	6
1. Tekući izdaci	5.737.000	586.030	6.323.030	5.079.119	80
Bruto plaće i naknade	2.078.000	0	2.078.000	2.025.724	97
Naknade troškova zaposlenih	539.000	-7.759	531.241	383.546	72
Putni troškovi	453.000	193.000	646.000	256.540	40
Izdaci telefonskih i pošt.usluga	120.000	28.900	148.900	82.770	56
Izdaci za energiju i kom.usluge	95.000	2.553	97.553	82.108	84
Nabavka materijala	88.000	5.553	93.553	43.842	47
Izdaci za usl.prijevoza i goriva	94.000	26.042	120.042	65.452	55
Unajmljivanje imovine i opreme	860.000	7.000	867.000	865.825	100
Izdaci za tekuće održavanje	154.000	58.095	212.095	125.011	59
Izdaci za osiguranje	22.000	-9.600	12.400	9.340	75
Ugovorene usluge i druge usluge	1.234.000	282.246	1.516.246	1.138.961	75
2. Kapitalni izdaci	300.000	89.970	389.970	193.148	50
Nabava zemljišta			0		
Nabava građevina			0		
Nabava opreme	300.000	89.970	389.970	193.148	50
Nabava ostalih stalnih sredstava			0		
Rekonstrukcija i investiciono održ.			0		
3. Tekući grantovi	0	0	0	0	
			0		
			0		
I. Ukupno (1+2+3)	6.037.000	676.000	6.713.000	5.272.267	79
4. Novčane donacije	0	0	0	0	
			0		
			0		
II. Ukupno (1+2+3+4)	6.037.000	676.000	6.713.000	5.272.267	79

Rukovodstvo je ova izvješća odobrilo 26.02.2013. godine.

Ravnatelj
Đorđe Ratkovic

Bilanca stanja na 31.12.2012. godine

Naziv institucije: Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine

Tablica II.

Opis	31.12.2011.	31.12.2012.	Indeks 3/2
1	2	3	4
1. Gotovina, krat.potraživanja, razgraničenja i zalihe	1.630.108	178.677	11
Novčana sredstva	10.263	12.029	117
Kratkoročna potraživanja	1.619.845	166.648	10
Kratkoročni plasmani			
Interni finansijski odnosi			
Zalihe			
Kratkoročna razgraničenja			
2. Stalna sredstva	35.191.608	38.796.151	110
Stalna sredstva	36.361.405	40.016.797	110
Ispravka vrijednosti	1.169.797	1.220.646	104
Neotpisana vrijednost stalnih sredstava			
Dugoročni plasmani			
Dugoročna razgraničenja			
UKUPNO AKTIVA (1+2)	36.821.716	38.974.828	106

3. Kratkoročne obveze i razgraničenja	631.994	387.328	61
Kratkoročne tekuće obveze	248.470	168.224	68
Kratkoročni krediti i zajmovi			
Obveze prema zaposlenima	383.524	55.185	14
Interni finansijski odnosi			
Kratkoročna razgraničenja	0	163.919	0
4. Dugoročne obveze i razgraničenja	0	0	0
Dugoročni krediti i zajmovi			
Ostale dugoročne obveze			
Dugoročna razgraničenja			
5. Izvori sredstava	35.191.608	38.796.151	110
Izvori sredstava	35.191.608	38.796.151	110
Ostali izvori sredstava			
Neraspoređeni višak prihoda/rashoda			

UKUPNO PASIVA (3+4+5)	35.823.602	39.183.479	109

Napomena: Pravilnikom o finansijskom izvješćivanju institucija Bosne i Hercegovine, čl.8. stav 4., napomenuto je da bilanca stanja proračunskih korisnika **neće biti uravnotežena** (aktiva jednaka pasivi) zbog programski uspostavljenog sustava Glavne knjige, dok će bilanca stanja koju radi Ministarstvo financija i trezora na razini proračuna institucija Bosne i Hercegovine za tekuću godinu biti uravnotežena.

Rukovodstvo je Bilancu stanja odobrilo 26.02.2013.godine

Ravnatelj

Đorđe Ratkovića